

actu perfecte humano, et ideo omnis malitia, quæ in tali actu fundatur, est quasi genere diversa, quod aperte docuit D. Thomas, 1, 2, q. 88, art. 6, ubi Cajetanus multum laborat, tamen res non videtur difficilis, quia cum istæ deordinationes, aut malitiæ sint morales privationes, ut diximus, et privatio respiciat subjectum, et capacitatem ejus variata subjecti capacitate (ut variatur in actu deliberato et indeliberato) variatur etiam ratio privationis, quod bene indicavit Durandus, 2, d. 42, q. 6, et juxta hanc doctrinam secunda conclusio solum habet locum in actibus perfecte humanis et deliberatis.

5. *Prima opinio de qualitate divisionis peccati in mortale et veniale.* — Jam circa secundam partem hujus sectionis variæ sunt etiam sententiæ: prima dicit istam divisionem esse subjecti in accidentia, quia illa deformitas mortalis peccati, veluti accidit actui morali: et tamen non negat hæc sententia mortale et veniale realiter et specie differre, sicut lucidum et tenebrosus formaliter specie differunt, licet diaphanum dividatur in illa duo membra tanquam subjectum in accidentia. Sic ergo mortale et veniale ad actum malum moralem comparantur, quatenus ille constitutus est in prima sua specie malitiæ: quod ex dictis probatur, quia illa deformitas, quæ constituit peccatum mortale, est quasi indirecte volita, et secundario, et potest adesse et abesse manente eadem specie malitiæ, ut magis infra dicendis constabit.

6. *Refellitur hæc opinio et consurgit secunda opinio.* — At enim non solum isto modo dividitur actus moralis, ut malus est, in peccatum veniale et mortale, sed etiam formaliter peccatum, ut peccatum est, nam hoc modo videntur peccatum veniale et mortale in aliqua communi ratione convenire. Et hoc modo est secunda sententia quæ affirmat hic dividi quamdam communem rationem peccati, quæ uni voce dicitur de peccato mortali et veniali: ita Durandus supra. Et probatur, quia in sacra Scriptura nomine *peccati* absolute dicti, comprehenditur veniale, Joannis 20: *Quorum remiseritis peccata*. Item 1, Joan. 1: *Si dixerimus, quia peccatum non habemus*: et eodem modo, de Consecratione, d. 3, dicitur simpliciter aquam benedictam remittere peccata, et Sancti et Concilia definiunt nullum hominem sine specialissimo privilegio carere peccato actuali; item Augustinus, lib. de Mendacio, et contra mendacium, absolute docet omne mendacium esse peccatum, et tamen illud esse ve-

niale tantum ex suo genere: ratione etiam probatur; peccatum veniale est simpliciter actus malus, et rationi deformis: ergo simpliciter peccatum. Patet consequentia, nam omnis actus bonus eo quod est bonus, eo ipso est rectus: ergo omnis actus malus, hoc ipso quod malus, est obliquus, et hoc est esse peccatum. Confirmatur, nam poena respondet culpæ et peccato, sed poena peccati venialis est simpliciter poena: ergo illud est simpliciter peccatum.

7. *Tertia opinio.* — *Suadetur primo.* — Tertia sententia negat veniale peccatum esse simpliciter peccatum, et consequenter affirmat divisionem esse analogicam; tenet divus Thomas, supra, et Cajetanus, et alii, in 2, distinct. 42, et Vega, 44, in Tridentinum, cap. 13, admittit divisionem esse analogicam, et tamen veniale peccatum esse omnino simpliciter. Probatur ista sententia primo, quia sacra Scriptura nomine peccati simpliciter dicti frequentibus intelligit tantum mortale. Ezechielis 18, *Anima quæ peccaverit, ipsa morietur*, circa quem locum videatur Augustinus, 6, contra Julian., c. 45. Item ad Romanos, 6, per totum, Joan. 3: *Qui in eo manent, non peccant*: et Jacobi 2, et Matt. 5, et Deuter. 26, in quibus locis sermonem esse de solo peccato mortali constat, tum ex poena quæ apponitur, et exemplis quæ in illis locis subjiciuntur, et ex ipso contextu, et intentione.

8. *Suadetur secundo.* — Ratione quoque probatur, quia, ut initio hujus tractationis diximus, ratio peccati sumitur ex deordinatione circa ultimum finem: hæc autem deordinatio proprie, et per se reperitur in mortali, in veniali vero tantum secundum quid, quia non per propriam et specialem pravitatem, sed generali quadam ratione. Confirmatur, quia veniale peccatum de se est quasi deordinatio circa medium: circa finem vero, non nisi consecutione quadam: mortale vero directe importat deordinationem circa finem. Hæc tamen controversia magis ad modum loquendi, quam ad rem ipsam spectat, et ideo si rem tantum metaphysice consideremus, revera hic non apparet analogia, quia veniale peccatum in se habet, quasi inherens sibi quemdam defectum debiti ordinis circa ultimum finem, et ab illo potest denominari absque ullo ordine ad peccatum mortale: ubi vero non est respectus unius ad alium, non est proprie analogia, tamen, loquendo moraliter et theologice, dicitur hæc denominatio analogica et secundum quid, quia in moralibus, quod adeo leve est, quasi

nihil reputatur: item quia hæc deordinatio venialis peccati maxime ponderatur in moralibus quatenus est dispositio ad mortale: tum demum quia peccatum veniale non denominatur tale solum, quia caret illo debito ordine ad ultimum finem, sed etiam quia caret illa propria deformitate peccati mortalis, et hoc modo in tali denominatione habet semper respectum ad mortale peccatum. Quocirca in sacra Scriptura raro nomine *peccati* simpliciter dicti, comprehenditur veniale: et quando id contingit, ideo est, quia ex adjunctis, vel qualitate materiæ facile intelligi potest de qua re sit sermo, sicut etiam nonnunquam poena vocatur simpliciter peccatum ad Romanos 7, per totum 2, ad Corinth. 1, *Pro nobis peccatum fecit*, etc., cum tamen proprie non sit peccatum, quod ex adjunctis constare potest.

Primum dubium ex dictis definitur.

9. *Veniale an sit contra legem.* — Ex decisione hujus difficultatis facile potest alia similis definiri, videlicet: an veniale peccatum sit contra legem, necne: nam quidam simpliciter affirmant, sic Durandus, supra, et Vega Adrianus, quodlibeto 6, articulo secundo, Castro, lib. 1, de Lege poenali, capite 5, et Navarrus, prælium sexto, n. 17. Alii simpliciter negant, et volunt tantum esse contra consilium. Scotus, in 1, dist. 24, Gabriel, dist. 22, sed non recte loquuntur, quia consilium nullam inducit obligationem, et ideo agere contra consilium per se non est malum, alias non servare virginitatem esset malum, contra Paulum. Aliorum sententia dicit non esse contra, sed præter præceptum. Alia denique sententia distinguit præcepta majora et minora, juxta illud, *Qui solverit unum de mandatis istis*, et dicit veniale peccatum esse contra præcepta minora: ita ait Latomus contra Lutherum.

10. *Prima propositio.* — Prima propositio. Peccatum veniale aliquo modo est contra præceptum. Probatur, quia est contra dictamen rectæ rationis, item quia ubi non est lex, ibi neque malitia, ad Romanos 3. Item aliqua lex prohibet mendacium, Levit. 19, *Non mentimini*, et Eccles. 17: *Noli velle mentiri*, etc., ergo mendacium licet sit ex suo genere veniale, tamen est contra legem.

11. *Secunda propositio.* — Secunda propositio. Moraliter loquendo veniale peccatum non censetur contra legem, nisi secundum quid. Colligitur assertio ex Matth. 19: *Si vis ad vitam ingredi, serva mandata*: et qui venialiter

tantum peccat, ad vitam ingrediatur, servat ergo mandata, Joan. 14: *Si diligis me, mandata mea serva*; diligit autem, licet peccet venialiter: unde, Luc. 1, dicitur de Elisabeth et Zacharia, *incedentes in mandatis Domini sine querela*: qui tamen sine dubio venialiter peccaverant: et tandem omnis justus dicitur legis servator, ad Romanos 3. Respondet Vega illud esse, non quia veniale peccatum non sit contra legem, sed quia cum sit minima quædam transgressio, non denominat eum, qui præcipua observat mandata: sicut minimus calor non denominat subjectum in quo est, proprie calidum. Sed contra, quia non solum subjectum, sed etiam actio non dicitur in sacra Scriptura prævaricatio legis: deinde justus non solum præcipua, sed etiam omnia præcepta observat: ergo nullum transgreditur proprie, licet venialiter peccet.

12. Secunda ratio reddi potest pro eadem assertione, primo ex morali existimatione, ut sect. præcedenti. Secundo, quia adimpletio legis est charitas, Matthæi 22. Unde primum præceptum est præceptum charitatis: reliqua vero in tantum habent rationem præcepti, in quantum illo nituntur, juxta illud Matth. 22: *Universa lex pendet, et Prophetæ*: quare, licet præcepta reliqua sint distincta in se a charitate, tamen id, quod charitati contrarium non est, nulli præcepto censetur esse perfecte contrarium: veniale autem peccatum est tantum præter charitatem, id est, secundum quid contra illam. Tertio: in peccatis venialibus ex indeliberatione ratio reddi potest, quia lex non imponitur nisi ratione intentionis: actus autem indeliberatus non simpliciter, sed secundum quid est rationalis et humanus, et ideo non simpliciter, sed secundum quid, est transgressio legis: in aliis vero peccatis venialibus ex levitate materiæ, ratio potest sumi ex fine, est enim præceptum regula quædam præscribens medium, quo perveniendum est ad finem; et ideo solum illud dicitur simpliciter præceptum, quod est simpliciter et absolute necessarium ad finem consequendum: hujusmodi autem præceptum non frangitur nisi per peccatum mortale, quod bene docuit Bernardus, libro de Præcepto et Dispensatione.

13. *Satisfit aliis sententiis in num. 9.* — Et ad hanc fere sententiam accommodari possunt aliæ in numero nono relatæ: Scotus enim late usus est nomine *consilii*, ut comprehendit omnia, quæ ad salutem non sunt simpliciter necessaria: cum tamen *consilium* proprie non ita late pateat, sed directionem solam signifi-

cet ad ea, quæ meliora sunt eligenda, ut patet 1, ad Corinth. 7. Eodem etiam fere sensu distinguit Latomus præcepta majora a minoribus, licet non semper peccatum veniale et mortale adversentur diversis præceptis; ut patet in incessu gravi et levi: interdum vero contingit legem aliquam solum prohibere venialia, quæ merito dici potest solum esse præceptum *secundum quid*, et veluti quoddam medium inter præceptum et consilium.

Dubium secundum.

14. *Veniale an sit offensa Dei.* — *Prima propositio.*—Secundo definitur ex dictis aliud dubium. An peccatum veniale sit offensa Dei? nam D. Bonaventura, supra, simpliciter negat, quia hoc peccato non præfertur creatura Deo. Alii simpliciter affirmant, ut Vega supra, cui favet illud Jacobi 2: *In multis offendimus omnes*, quod de peccatis venialibus intelligitur. Dicendum tamen est primo sicut in præcedentibus. Primo hoc peccatum aliquo modo esse offensionem Dei: patet primo, quia aliquam deordinationem continet in ordine ad ultimum finem, alias non esset ullo modo peccatum. Secundo, Deus omne peccatum etiam veniale odio habet, quia aliquo modo pugnat cum ejus bonitate infinita. Tertio, tale peccatum est contra legem aliquo modo, ac præter Dei voluntatem, et propter hæc Sancti exaggerant quoddamque veniale peccatum, vide Vegam, supra, cap. 16, et hoc præcipue verum habet in quibusdam peccatis venialibus, quæ non solum respiciunt Deum ut finem ultimum, sed etiam ut objectum, et præcipue si deliberatæ fiant ut verbum otiosum, mendacium, vel alia transgressio legis, vel voti in levi materia.

15. *Secunda propositio.*—Secundo addendum est, non simpliciter, neque proprie veniale peccatum esse offensam, vel injuriam Dei, sed tantum secundum quid, et analogice. Et imprimis si sit actus indeliberatus, id constat, quia offensio, vel injuria proprie non fit sine actu humano: at vero illa non est simpliciter actus humanus. Deinde si veniale sit quod ad Deum non pertinet, non est alia ratione offensa Dei, quia peccatum mortale non est, neque ex hac offensione contrahit propriam speciem malitiæ, et ideo quasi materialiter potius quam formaliter est Dei offensio. Tandem si malitia ipsa venialis peccati versetur proxime circa Deum, et non versetur circa illum formaliter, ut ultimus finis est, adeo est levis, ut nihil fere censeatur ad Dei honorem pertinere secundum moralem existimationem.

Dubium tertium.

16. *An veniale habeat malitiam infinitam.*—*Prima propositio.*—Tertio definitur aliud dubium, an in peccato veniali sit infinita malitia? Et dico breviter primo non esse in peccato veniali illud genus malitiæ infinitæ, quod est in peccato mortali. Hoc patet ex dictis, quia in peccato veniali non reperitur illa malitia: ergo neque infinitas ejus.

17. *Secunda propositio.*—Secundo dico malitiam peccati venialis non posse proprie et simpliciter dici infinitam, nam maxime talis diceretur ex deordinatione circa Deum, sed propter hoc non: quia illa deordinatio non confert specialem gravitatem formalem, sicut neque e contra actus bonus, licet natura sua rectus sit in ordine ad ultimum finem, quæ tamen intelligenda sunt de peccato veniali, quod non versatur circa Deum proprie. Nam ea peccata venialia, quæ versantur circa Deum, ut objectum, quemdam modum infinitatis habent: ex illo objecto tamen secundum quid, et imperfecte.

18. *Tertia propositio.*—Tertio dicendum veniale, hoc ipso quod malum culpæ est, posse dici continere aliquo modo quamdam infinitatem secundum quid quatenus unum veniale peccatum majus malum est, quam omnis pœna, id est, altioris ejusdem ordinis: unde propter nullam vitandam pœnam committendum est. Et hac etiam ratione veniale peccatum tantæ est malitiæ, ut quamdiu in anima habetur, conspectum Dei impediatur, licet simpliciter non impediatur, quia, per se loquendo, auferri potest; quomodo intelligitur illud Apocalypsis 21: *Nihil coinquinatum introibit in eam*, licet aliqui illud intelligant de peccato mortali, et eodem modo intelligunt Origenes, et Bernardus, de Cœna Domini, illud Joan. 13: *Si non laveris te*, quod ipsi de peccato veniali intelligunt: Basilius autem, lib. 4, de Baptismo, cap. 2, intelligit de peccato mortali, quod Petrus committeret, si Christo obedire recusasset.

Dubium quartum.

19. *De signis distinguendi veniale a mortali.*—*Prima propositio.*—Quarto colligitur: quibus signis, vel regulis interdum nobis discernendum sit peccatum mortale a veniali, de qua re vide Richardum, supra, et Vegam, capite duodecimo, Navarrum, præludio 9. Dico primo advertendam esse vim et obligationem

præcepti, ex qua maxime pendet turpitudine peccati. Et quidem si præceptum aliquo modo continetur in sacra Scriptura, ponderanda sunt illius verba, nam cum inquit aliquando actionem esse dignam morte, aut excludere a regno, aut esse execrandam et abominabilem, vel similia, satis indicat esse prohibitam sub mortali, ad Romanos 1: *Qui talia agunt, digni sunt morte*, ad Galat. 5: *Qui talia agunt, regnum Dei non consequentur*, ad Epheseos 5, Ezechiel. 18. Cum vero utitur sacra Scriptura mitioribus verbis, signum est esse venialia, et cum de stultiloquio, et scurrilitate Paulus supra loquens solum dicit *ad rem non pertinere*, et Jacobus docet, *peccatum non consummatum non generare mortem*, et hoc idem considerandum est in præceptis jure humano latis. Nam primo est advertendum, an ipsa verba sint ex his, quæ habent vim obligandi, ex quibus etiam colligenda est intentio legislatoris. Consideranda est etiam pœna qua sancitur lex, etc. Quod si nullum sit scriptum, aut præceptum quod hic et nunc vere obliget, neque consuetudo, vel traditio, quæ illi æquipolleat, ratione naturali est utendum, nam hæc discernimus bonum a malo, et consequenter gravius a leviori, et tandem in ferendo hoc judicio de peccato veniali, vel mortali, adhibenda est sententia Doctorum et Patrum in hac materia, quia in re morali plurimum valet auctoritas.

20. *Secunda propositio.*—*Primum genus peccati venialis.*—Secundo dicitur. Quando nulla est lex, aut sacra Scriptura, ex qua satis colligatur an sit peccatum mortale, et consideranda est res in qua peccatum versatur, an ad Dei, vel proximi charitatem servandam spectet, et gravis sit: nam *finis præcepti charitas est*, 1 ad Timoth. 1, nam ex hoc fine recte colligitur peccati gravitas. Item advertendum est, an aliqua virtus ex his, quæ homini maxime necessariae sunt, graviter lædatur illo actu, ita divus Thomas 1, 2, quæstione octuagesima octava, articulo secundo, Durandus 2, dist. 42, quæstione sexta. Quod autem dicimus de charitate proximi, intelligendum est de charitate propria, maxime si peccatum afferat peccanti aliquod nocumentum, vel in spiritualibus bonis, vel in his quæ ad conservationem corporis necessaria sunt: nam in aliis fortunæ bonis facilius potest homo cedere juri suo; quod si ex omnibus modis positus non invenitur præceptum obligans ad mortale, licet sit aliqua deformitas, culpa erit venialis; et hinc sumitur primum genus peccati venialis, quod dicitur ex genere suo; et est illud,

cujus malitia ex objecto desumpta, ita est natura sua levis, ut per se prohibita non sit gravi præcepto, ut sectione sequenti constabit.

21. *Tertia propositio.*—*Secundum genus peccati venialis.*—Tertio dicitur. Si præceptum obligat sub mortali, ulterius consideranda est materia, quia licet præceptum ipsum grave sit, tamen leviter ab illo deficere perinde est, atque leve præceptum transgredi, et hoc est secundum genus peccati venialis, quod dicitur ex levitate materiæ, quare cum in Scriptura sacra peccata aliqua tanquam mortalia damnantur, intelligendum est ex genere non in omnibus individuis: quæ autem sit materia levis, vel gravis, prudenter pro qualitate rei, vel materiæ pensandum est. Advertendum est, id non solum pendere ex qualitate, vel quantitate materiæ absolute considerata, licet id plurimum conferat, sed etiam ex cæteris circumstantiis, præsertim ex conditione personæ fieri potest ut hæc materia in ordine ad furtum, vel injuriam talis personæ, sit gravis, quæ per se considerata censeatur levis.

22. *Quarta propositio.*—*Tertium genus peccati venialis.*—Quarto, si materia, et præceptum gravia sint, considerandum est, utrum consensus hominis fuerit perfectus et deliberatus, nam hoc necessarium est ad perfectum actum humanum, qualis debet esse peccatum mortale, et hinc oritur tertium genus peccati venialis, quod dicitur ex indeliberatione et imperfectione, quod difficile cognosci potest, quando alia adsunt, quæ ad mortale peccatum sufficiunt: dicimus tamen de hac re in sequentibus. Adverte quosdam Thomistas putasse hoc genus peccati venialis tantum contingere in rebus alias gravibus, sed non ita est: nam in rebus etiam ex genere suo venialibus, et ex levitate materiæ potest contingere peccatum veniale ex indeliberatione, ut in mendacio et similibus, quod satis indicat Cajetanus, q. 89, art. 8, et ratio est, quia in his actibus est sufficiens libertas ad peccandum venialiter: ergo licet objectum sit leve, actus tamen habet aliquam malitiam.

SECTIO VI.

An peccatum veniale possit fieri mortale.

1. *Triplex quæstionis sensus.*—*Vide lib. 3, de Angelis, c. 8, a num. 7.*—Divus Thomas, 1, 2, quæstione octuagesima octava, quatuor ultimis articulis tractat hanc quæstionem. Potest autem habere tres sensus; primus est, utrum

veniale propter multiplicationem efficiat mortale? Secundus, an actus, qui est ex specie sua venialis, ex accidenti possit esse peccatum mortale, vel e contra. Tertius, an idem actus numero possit esse veniale peccatum, et mortale simul, vel successive.

2. *Prima propositio.*—Prima propositio pro primo sensu. Peccatum veniale non fit mortale propter solius actus multiplicationem, unde neque multa venialia æquivalent mortali: est certa et communis; ratio est, quia veniale et mortale differunt genere, et non solum tanquam magis et minus grave in eadem specie: ergo, etc. Confirmatur primo, quia per multa etiam venialia non constituitur finis ultimus in creatura. Confirmatur secundo, quia eodem præcepto prohibentur decem mendacia, quo unum: sed totum illud præceptum non est de re ad salutem necessaria: ergo transgressio ejus, sive una, sive multiplex; non est mortalis; quæ ratio solum procedit in venialibus ex genere. Confirmatur tertio, quia nullus numerus venialium signari certa ratione potest, qui sufficiens sit ad mortale constituendum: ergo si aliquis numerus nobis ignotus esset sufficiens, in quocumque peccato veniali exponeremus nos periculo peccandi mortaliter, et hoc ipso mortaliter peccaremus. Dices, eodem argumento probaretur quodlibet veniale ratione periculi esse mortale, quia disponit ad mortale. Respondeo non esse simile, quia licet veniale sit dispositio, tamen est remota, quæ per se non est moralis occasio peccandi; unde si solus numerus peccatorum venialium constitueret mortale, de quocumque veniali esset timendum, an expleret illum numerum. Tandem confirmatur ex illo Proverb. 24, *Septies in die cadit justus*, ubi numerus certus pro incerto ponitur, et tamen tribuitur justo.

3. Contra hanc veritatem docuit Glossa, cap. *Tria sunt*, de Pœnitentia, dist. 1, propter verba Augustini, epistola centesima-sexta ad Julianum, ubi de venialibus loquens ait: *Si collecta contra nos fuerint, ita nos gravabunt, sicut unum grande peccatum.* Tamen pie exponenda sunt ista, videlicet posse multa peccata venialia ita nocere dispositive, quia sunt occasio committendi peccata mortalia, quod asserit divus Thomas, articulo quarto ad primum; et eodem modo est interpretandus Augustinus, tractatu 11, in Joan., et serm. 88, de Tempore, et 41, de Sanctis, quomodo dixit etiam Sapiens, *qui spernit modica, paulatim decidet*, Ecclesiast. 19.

4. Alii, ut refert Victoria, Relectione de charitate, licet non verbis, tamen re ipsa consentiunt cum illa glossa, nam dicunt peccatum veniale aliquid charitatis tollere, ex quo fit, ut paulatim possit homo propter multiplicationem venialium, ad eum statum pervenire, ut si unum vel levissimum committat, omnino a charitate excidat: tamen addunt hoc non esse quia multa venialia efficient mortale: sed quia illud ultimum, quod alias leve esset, propter detrimentum charitatis, fit mortale: quæ sententia non minus est falsa quam præcedens, et non minus exponit se homo periculo peccandi mortaliter in quolibet actu, nam quis scit an habeat charitatem ita remissam? Deinde licet peccatum mortale ideo destruat habitum charitatis, quia habet deformitatem illi contrariam non tamen deformitatem contrahit, quia destruit charitatem: non ergo ex illo detrimento tanquam ex prima radice recte dicunt peccatum illud veniale esse mortale. Tandem hæc sententia supponit aliam falsam, scilicet veniale peccatum remittere charitatem, quam suo loco impugnamus.

5. Sed contra. Nam si quis unum et alterum leve furtum committat, et sæpe id faciat, tandem peccabit mortaliter in illis actibus, alias posset furari magnam quantitatem sine peccato mortali. Respondeo, si quis habeat voluntatem furandi sæpius illo modo, illa voluntas est peccatum mortale, atque adeo actus omnis, ut ab illa procedit; et fere ita peccant omnes ii qui habent voluntatem furandi, et consuetudinem in illo modo: si tamen non adsit una voluntas, neque formalis, neque virtualis, contingere poterit furari magnam quantitatem sine peccato mortali, quamvis retentio omnium partium sit mortalis, non quia ex venialibus sit factum mortale, sed quia est ibi novus actus, vel nova omissio non restituendi cadens in materiam gravem. Vide Vegam, lib. 4, c. 11, et Scotum 3, de Justitia, quæst. 3, art. 3.

6. Sed urgebit quis: ergo si quis habet voluntatem formalem, vel virtuales omittendi partem aliquam levem divini officii, aut Missæ, aut earum precum quas Deo vovit, erit in statu mortalis. Respondeo de his latius in propriis materiis esse agendum: solum certum est nunc, peccata venialia non posse efficere mortale, nonnunquam autem materiam aliquam integram, quæ in multis actibus diversis non faceret singula mortalia, per unum actum intenta faceret mortale, quoniam tota illa materia facit unum objectum grave contra unum præceptum, quod ex suo genere ad mortale obli-

gat, ut contingit in furto. Quando vero illæ singulæ partes non faciunt unum, quod uni præcepto sit contrarium, actus non erit mortalis ex vi illius objecti, sed habebit quasi malitiam multorum venialium, et ita contingit in casibus illis partialibus, licet illud de voto habeat maximam difficultatem.

7. *Secunda propositio communis.*—Secunda propositio pro secundo sensu. Nullum est peccatum mortale, quod ex accidenti non possit fieri veniale. Est certa et communis, nam ex indeliberatione actus, omnia; ex levitate autem materiæ, fere omnia ex genere possunt in individuo esse venialia.

8. *Tertia propositio bipartita.*—Tertia propositio. Peccatum veniale ex suo genere nunquam fit mortale, nisi addatur circumstantia speciem mutans, aut quidam amor directe charitati contrarius: ratio prioris partis est, quia hoc differt veniale ex genere suo a mortali ex genere, quod illius malitiæ ex natura, et vi sua nunquam est conjuncta deformitas mortalis. Confirmatur, nam si intra propriam speciem posset hoc veniale fieri mortale, jam quando tale non esset, non esset ex defectu suæ speciei, sed quia non habet totam illam gravitatem speciei, quam haberet veniale ex levitate materiæ, vel ex imperfectione actus.

9. *Objectio.*—Dices illo modo nullum est veniale ex genere, quia nullum est peccatum, quod ex vi speciei suæ non pugnet cum aliqua virtute: nulla autem est virtus, quæ per se interdum non obliget ad mortale. Confirmatur, nam peccatum potest destruere virtutem contrariam omnino, hoc autem non videtur fieri sine mortali. Propter hæc dicunt aliqui nullum esse veniale ex genere, nisi illud quod per se est indifferens; et sine honesto fine fit, sed hoc est contra communem sententiam, et non necessarium ad solvendas difficultates.

10. *Unum pronuntiatum pro vera responsione.*—Dico ergo primo, posse virtutem aliquam habere materiam adeo levem, et ad conservationem charitatis non adeo necessariam, ut nunquam propria sua virtute ad mortale obliget, nisi accedat obligatio superioris virtutis, ut Eutrapelia.

11. *Alterum pronuntiatum.*—Secundo dico eidem virtuti multa vitia specie diversa posse esse contraria, ex quibus aliquod esse poterit in sua specie adeo leve, ut neque possit omnino, neque graviter virtutem contrariam destruere, et ideo nunquam mortale sit, specie sua. Ultima pars conclusionis posita est propter D. Thomam dicentem peccatum veniale inter-

dum fieri mortale, si quis in objecto ejus finem ultimum constituat, quod est omnino certum, quomodo intelligi potest illud Ezechielis 10: *Nihil iniquius, quam amare pecuniam*, et Jacobi 2: *Qui diligit mundum, non est charitas in eo.* Quomodo etiam Augustinus ait summam esse perversitatem frui utendis, et ratio est, quia tenemur solum Deum diligere, ut ultimum finem.

12. Sed obscurum est in hac sententia D. Thomæ, quid sit constituere finem ultimum in objecto venialis peccati. Dicunt quidam id esse peccare venialiter solum propter peccare. Ita Gerson, de Vita spirituali, lectione 3. Sed non recte, nullus enim peccat, qui non sub aliqua ratione boni velit peccare, et ex illo motivo attendenda est gravitas: unde si quis vellet ipsum peccare formaliter, ut contemneret Deum, esset quidem peccatum mortale: si vero peccaret ut peccando haberet materiam confessionis, non ideo gravius peccaret.

13. Alii dicunt constituere finem ultimum esse maxime diligere creaturam, Deum autem remissius. Ita Adrianus, quodlibeto 7, a. 2 et 4, materia de Pœnitentia, et Petrus Soto, tractatu de Pœnitentia, lectione 14 et 15, videtur favere Augustinus 1, de Civitate, cap. 10, indicat enim interdum peccare hominem mortaliter amando temporalia, licet illa Christo non præferat, et Hieronymus, lib. 1, contra Jovinianum, et habetur 32, d. quæst. 4, cap. *Origo*, indicat amorem uxoris propter maximam intensionem fieri peccatum mortale: et ratio est, quia ob hanc intensionem fieri potest, ut homo magis diligat objectum illud, quam ipsum Deum. Dices illud esse verum intensive, non appetitative. Sed contra, nam ex illa majori intensione sequitur illa oppositio major: nam si intensius diligit creaturam, quam Deum, firmiter adhæret per amorem creaturæ, quam Deo: ergo qui ita amat ita est dispositus, ut si occurrat occasio deserendi vel Deum, vel creaturam, potius derelinquat Deum, quam creaturam.

14. *Concluditur nunquam veniale fieri mortale, nisi forte ex accidenti.*—Sed hæc sententia mihi nullo modo probatur, et falso nititur fundamento, teneri nos magis intensive diligere Deum, quam cætera omnia, quod falsum esse in materia de charitate et pœnitentia latius ostendo. Nunc breviter ratio est, quia intensio per se neque cadit, neque potest cadere sub præcepto, quia nullo modo potest homini constare qua intensione, et quo conatu amet. Deinde intensio actus non efficit ac-